

REVISTA QUINZENAL

ARTS * LITERATURA * CIENCIES

Preus de subscripció: trimestre	1	pesseta
Fóra de ciutat, trimestre	1'15	»
Número solt, ab folletins	15	cèntims
Número endarrerit, ab folletins	25	»

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

CARRER DE MERCADERS, 38

SUMARI: De l'«Enric d'Ofterdingen», de Novalis, traducció de *J. Maragall*. — L'obertura de «Tannhauser», de Huysmans, traducció de *Xavier Viura*. — Novembre, d'E. Verharen, traducció d'*E. Guanyabéns*. — Tremolor d'hivern, de Stéphane Mallarmé, traducció de *G. Zanné*. — Filosofia de l'amor, de P. B. Shelley, traducció de *M. de Montoliu*. — Els beneficis de la lluna, de Carles Baudelaire, traducció d'*Octavi Pell Cuffi* †. — Torquato Tasso, tragedia de Goethe (continuació), traduhida per *En Joseph Lleonart*. — La dida, per *Juli Lemaitre*. — Cèlebre sonet d'Arvers, traducció de *M. de Montoliu*. — Ressenya de les tasques del darrer curs, per *E. G. y H.* — Anuncis.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

«Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Industria», Montjuic de Sant Pere, 12, pral. Llibreria «L'Avenç», Ronda Universitat, 20, y en la Redacció y Administració de la nostra Revista.

De l'«ENRIC D'OFTERDINGEN»

(DE NOVALIS)

Apunta'l sol del jorn novell:
 s'enfosqueix l'altre al davant d'ell.
 Damunt les runes de l'ahir
 brilla admirable esdevenir,
 y, lo que abans era comú,
 sembla ara extrany y malsegú.
 S'obre l'imperi de l'amor:

a filà's posa son fil d'or
 la Poesia; tota cosa
 diu sa paraula misteriosa,
 y la gran ànima del món
 floreix arreu del sí fecon.
 Y tot ab tot ha d'abraçar-se
 y posseir-se y madurar-se,
 y cada res mostrar-se en totes,
 y l'una en l'altra caure a gotes
 adalerades, per refer-se
 y pendre esment de lo que són.
 El món es somni, el somni es món,

y, allò que sembla ja passat,
se veu venir no començat.
La fantasia es qui disposa:
a son arbitri tot se posa.
Obrint-se aquí, tancant-se allà,
es boira tot que's fa y desfà.
Y goig y dol, y mort y vida,
s'han fet amics profundament;
qui d'alt amor ferit se sent
no cura més de la ferida.
Se desfà'l cos en plors molt tendres;
la terra es un fossar molt gran,
on, consumit d'anhelar tant,
el cor hi cau tot ell fet cendres.

J. MARAGALL, trad.

L'OBERTURA DE «TANNHAUSER»¹

(DE HUYSMANS)

EN un paisatge com la natura no sabia crear; en un paisatge ont el sol s'empalideix fins a l'exquisida y suprema dilusió del groc d'or; en un paisatge sublimat ont, sota un cel lluminós d'una faisó malaltiga, les montanyes opalisen per damunt de les blavoses valls el blanc cristallinat de llurs cims; en un paisatge inaccessible als pintors, perquè's compona més que de res de quimeres visuals, de silenciosos frisaments y d'humides halenades d'aire frisosas, s'hi enlaira un cant, un cant singularment majestuós, un augst y pacificador càntic, exhalat de l'ànima dels laços pelegrins que avancen acoblats.

Y aquest cant, sense efusions femenines, sense pregarries salameres que s'exposin pera obtindre ab les aventurades moneries de la gracia moderna'l reservat colòqui ab un Déu, se desenrotlla ab aquella certesa de perdó y aquella convicció de redempció que s'imposaren a les humils y sugestives ànimes de l'Edat Mitjana.

Adorador y soberb, sencer y mascle, dedueix l'espantosa fadiga del Pecador davallat de les coves de sa consciencia, l'inalterable disgust del Vident espiritual davant de les iniquitats y dels mancaments acumu-

1) D'Impressions Wagnerianes, conferencia donada a l'«Associació Wagneriana» en el passat curs de 1905.

lats en eixes fondaries, y afirmar també, després del crit de fè en la redempció, la ditxa sobrehumana d'una vida nova, l'inexpressable alegror d'un cor novell il·luminat, com un Thabor, pels divins raigs de la mistica Superessencia.

Aprés eix cant s'afebleix y a poc a poc s'esborra; els pelegrins s'allunyen, el firmament s'ensombreix, el groc lluminós del jorn s'atenua, bentost l'orquestra inonda de lluentors crepusculars l'inverossímil y autèntic paisatge. S'opera una degradació de matisos, hi ha una polsaguera de linies, un bloc de sons, que's moren ab el darrer eco del càntic perdut al lluny; y la nit cau damunt d'aquesta naturalesa immaterial creada pel geni d'un home, replegada ara en sí mateixa en una inquieta espectació.

Aleshores un núvol irisat de les mòrbides colors de la flora extranya, de violetes afinats, de roses agonitzants, de blancs moribonds d'anèmones, se desenrotlla y après esbandeix sos flocs reynals, quals ascendents matisos s'accentuen, exhalant inconeguts perfums, en els quals se barregen l'aroma bíblica de la mirra y les sentors voluptuosament complicades dels extractes moderns.

De sobte, en aquest passatge musical, en aquest fluid y fantàstic passatge, l'orquestra esclata, pintant en qualques tocs decisius, mostrant de cap a peus, ab el dibuix d'una heràldica melodia, Tannhauser que avança...»

«Venus s'aixeca, més no ja la Venus antiga, l'Afrodita, quals impecables contorns feren renillar, en les seculars concupiscencies del Paganisme, els déus y els homes, sinó una Venus més profunda y més terrible, una Venus cristiana, si'l pecat contra natura d'aquest enllaç de mots fos possible!

No es ja, en veritat, l'immarcesible Belleza destinada tant sols a les joyes terrenes, a les excitacions artístiques y sensuals, tal com la salacitat plàstica de la Grecia la compregué: es l'encarnació de l'Esperit del mal, l'efigie de l'omnipotentia Luxuria, l'imatge de l'irresistible y magnífica Satanesa que apunta, sempre a l'aguait per les ànimes cristianes, ses delicioses y malèfiques armes.

Tal com Wagner l'ha creada, aquesta Venus, emblema de la naturalesa material de l'esser, alegoria del Mal en lluita ab el Bé, símbol de nostre infern interior oposat a nostre cel intern, ens porta ab un salt endarrera a través dels segles, a l'inalterable grandor d'un poema simbòlic de Prudenci, d'aquest Tannhauser vivent que, després d'anys dedicats al estupre, s'arrencà dels braços de la victoriosa Dimoniesa pera refugiar-se en la penitenta adoració de la Verge.

Sembla que la Venus del músic siga la descendenta de la Luxuria del poeta, de la blanca Beluaria, macerada de perfums, que aixafa ses víctimes sota'l cop d'enervantes flors; sembla que la Venus wagneriana atreu y sedueix com la més perillosa de les deïtats de Prudenci, aquella de la qual l'escriptor religiós sols n'escriu, tremolant, el nom...»

«Y l'ànima de Tannhauser cedeix, y sucumbeix son cos. Sa personalitat melòdica s'esborra sots l'himne triomfant del mal... Quan la tempesta casual ha passat, els llampecs sulfurosos y els raigs fosfòrics que mormolen en l'orquestra's sosseguen; l'incomparable estrèpit dels immensos coures, que semblen una trasposició de les encegadores porpres y dels sumptuosos ors de Delacroix, s'abaixa... y un murmurí d'una tenuitat deliciosa, y un frec quasi endevinat de sons adorablement blaus y acrement roses, frisa en l'èter nocturn que ja s'aclearix. Aprés apareix l'auba, el cel vacilant blanqueja com pintat ab blancs sons d'arpa, se tenyeix de colors encara insegurs que a poc a poc se decideixen y resplendeixen en el magnífic aleluya, en la sorollosa esplendor de les timbales y dels coures. El sol apareix, s'aixampla, obre l'horitzó qual ratlla s'engrandeix, y puja com del fons d'un llac en el qual l'aigua fulmina sota'ls raigs que repercuteix. Al lluny plana'l càntic intercedent, el càntic augural y fidel dels pelegrins, purificant les darreres llagues de l'ànima agotada per la diabòlica lluita... y en una apoteosis de llum, en una glòria de Redempció, la Materia y l'Esperit s'enllacen, el Mal y el Bé s'uneixen, la Luxuria y la Puresa's lliguen ab els dos motius que serpegen, barrejant els besos enervants y ràpits

dels violins, les enlluernantes y doloroses caricies de les cordes tibantes y afeblides, ab el chor august y calmós que s'engraudeix, ab la melodia mediatriu, ab el càntic de l'ànima agenollada, gaudint la definitiva submersió, l'inamovible estabilitat en el sí d'un Déu.»

XAVIER VIURA, trad.

NOVEMBRE

(DE E. VERHAREN)

Els grans camins dibuixen creus
a través boscos y conreus;
els grans camins dibuixen creus llunyanes
a l'infinit, traversant planes;
els grans camins dibuixen creus
en l'aire fred, on veus
sonen dels vents que van, ab etern crit,
escabellats, a l'infinit.

Arbres y vents, als pelegrins semblants,
arbres tristos y folls on l'oratge s'aplana,
arbres que la corrua sembleu de tots els sants,
de tots els morts quan sonà arreu
s'ou la campana;

arbres que contra'l nord breguen
y vents que destroceu el món!
Penediments y plors y queixes que exhaleu
com van lluitant y penetrant en l'esperit pre-
[gon!

Vora la llar Novembre s'ha assegut
y escalfa sos dits magres en el foc.
Mireu, al lluny, que morts sens foc ni lloc!
Mireu que vents tustant l'immoble mur toçut,
y rebatuts y rebutjats
cap a l'ignot, per tots costats!

Que noms y noms de sants fent llarga lletania!
y que arbres, allà baix!
y els vocables de sants ; com, ab monotonia,
a la memoria, desfilant, s'aboquen!
que braços secs que al cel invoquen!
y que branques s'extén desconhortat
vers no se sab quin Crist als horitzons penjat!

Novembre, ab capa grisa, un petit lloc,
tot arrupit, ocupa prop del foc,
mirant ab vista esporuguida,
pels vidres que fets troços van cayent,

les convulsions dels arbres y del vent
en l'extensió esblaimada y dolorida!

Els sants, els morts, els arbres, la ventada!
quin corteig tant igual y enfollidor
voltant, en nits de neu, per la fredor!

Els sants, els morts, els arbres, la ventada!
com se confonen tots, juntant-se en la memoria,
a cada batallada

que, fent saber ses aficcions,
envia, la campana, als horitzons
desde la torra imprecatoria!

Y Novembre, arrupit aprop del foc,
ab dits esperançats hi acosta'l broc
de la llantia, conhort de sa foscor;
y Novembre, humilment, plora y prega, allavo-
mirant d'enterní'l cor mecànic de les hores! [res,

Però segueix, a fòra, encara, el cel, de fosc color,
y passen vents, y sants, y morts,
ab aquell sèquit tant profon
dels arbres folls y dels brancatges torts
que viatgen de l'un a l'altre cap de món.
Mireu els grans camins formant com creus
a l'infinit, entre les planes!
els grans camins y les llurs creus llunyanes
a l'infinit, per prats, per boscos y conreus!

E. GUANYABÉNS, *trad.*

TREMOLOR D'HIVERN

(DE STÉPHANE MALLARMÉ)

AQUESTA pèndola de Saxonia que's retarda y sona tretze hores, entre les seves flors y els seus déus, de qui ha sigut? Pensa que ha vingut de Saxonia, en les llargues y antigues diligencies.

(Dels vidres usats penegen ombres singulars.)

Y en el teu mirall de Venecia, profon com una fontana freda, vorejada de grans serps desdaurades, qui s'hi ha mirat? Oh! Crec que més d'una dòna ha banyat en aquesta aigua'l pecat de la seva bellesa; y tal volta veuria un fantasma nu si la mirés molt temps.

— Dolent! Tot sovint dius males coses...

(Veig terenyines a dalt de les grans finestres.)

Encara'l nostre bagul es molt vell: contempla com aquest foc enrogeix els seus tristos boscalls: els pesats cortinatges tenen

molts anys, y la tapiceria dels sillons descolorits y els antics gravats dels murs y totes les nostres coses belles! ¿No't sembla també que'ls bengalís y l'aucell blau s'han desdenyit ab el temps?

(No pensis ab les terenyines que tremolen a dalt de les grans finestres.)

A tu no't plau tot això, y vet-aquí per què puc venir ab tu. ¿No has desitjat, germana de l'antic esguard, que en un dels meus poemes s'hi llegissin aquests mots: «la gracia de les coses marcides»? Els objectes nous te desagraden: a tu també't fan por ab el llur atreviment llampant, y sentiries la necessitat d'usar-los, cosa difícil pera els enemics de l'acció.

Vine, tanca'l teu vell almanac alemany que llegeixes ab tanta atenció encara que faci més de cent anys que ha sortit y que'ls reys anomenats siguin tots morts; y, ajejut sobre l'antic tapiç, el cap apoyat en els teus genolls caritatius, coberts de roba pàlida, oh noya calmosa, jo't parlaré moltes hores: els camps no existeixen y els carrers són buits; jo't parlaré dels nostres mobles... Que estas distreta?

(Aquestes terenyines tremolen a dalt de les grans finestres.)

G. ZANNÉ, *trad.*

FILOSOFIA DE L'AMOR

(DE P. B. SHELLEY)

Ab els rius se barregen els torrents
y's perden els torrents dins l'occeà;
dalt del cel se confonen tots els vents
ab un dolcíssim tremolar.

Cap cosa se veu sola en aquest món:
per un decret diví,
l'una ab l'altra s'abraça o se confon.
Oh! Per què no tu ab mi?

No veus el cel besat per l'alta serra?
Les ones abraçant-se eternalment?
No's menyspreen les flors en nostra terra,
ans quiscuna germana ab l'altra's sent.
El clar de lluna besa les onades,
abraça'l sol la terra entre'ls dos pols;
més, ai! que volen dir eixes besades,
si tu besar-me a mi no vols?

M. DE MONTOLIU, *trad.*

ELS BENEFICIS DE LA LLUNA

(DE CARLES BAUDELAIRE)

LA Lluna, que es el mateix capritxo, va mirar per la finestra mentres tu dormies en ton breçol, y va dir-se: «Aquesta noya m'agrada».

Y descendí suaument la seva escala de núvols y passà a través dels vidres sense fer soroll. Després va estendre-s damunt teu ab la tendresa delicada d'una mare, y deixà en el teu rostre sos colors. Verdes n'han quedat les nines dels teus ulls, y extraordinariament pàlides les teves galtes. Y contemplant aquella visita es com tos ulls tant rarament s'engrandiren, mentres ella t'apretava tant tendrament la gorja que sempre més has conservat aquest desitg de plorar.

Però, en l'expansió de la seva joia, la Lluna omplia tota la cambra com una atmosfera fosforescent, com un peix lluminós; y tota aquella llum viventa pensava y deya: «Sentiras eternalment l'influencia de mon bés. Seras semblanta a mi en la bellesa. Estimaras lo que jo estimo y tot lo que m'estima: l'aigua, els núvols, el silenci y la nit; el mar immens y verd; l'aigua informe y multiforme; el lloc on no seras; l'aimant que no coneixeras; les flors monstruoses; els perfums que fan delirar; els gats que s'esllangueixen sobre'ls pianos y gemeguen com les dònnes, ab una veu ronca y dolça. Y seras estimada dels meus aimadors, adorada pels meus adoradors. Seras la reina dels homes dels ulls verds dels que he apretat la gorja en mes nocturnes caricies; dels que estimen el mar, el mar immens, tumultuós y verd, l'aigua informe y multiforme, el lloc on no's troben, la dòna que no coneixen, les sinistres flors semblantes als encensers d'una religió desconeguda, els perfums que enterboleixen la voluntat, y els animals selvatges y voluptuosos que són els emblemes de llur follia».

Y es per això, estimada y capritxosa criatura malehida, que estic ara ajegut a tos peus, cercant en tota la teva persona'l reflexe de la formidable Divinitat, de la fatídica padrina, de la dida enverinadora de tots els llunàtics.

† OCTAVI PELL CUFFÍ, trad.

TORQUATO TASSO

Tragedia de GOETHE

TRADUHIDA PER EN JOSEPH LLEONART

ACTE SEGON

(Continuació)

ESCENA PRIMERA

Sala del palau

LA PRINCESA, TASSO

TASSO

Insegurs te segueixen els meus passos,
Princesa, y pensaments sens fre ni mida
a dintre la meva ànima's remouen.
La soletat apar que m'obre'ls braços
y ab veu manyagadora diu-me: «Acosta-t»!
Vui deslliurar-te'l pit d'aqueixos dubtes.
Prò aixís que'l meu esguard vers tu s'aixeca,
aixís que una paraula dels teus llavis
escolten desitjoses mes orelles,
un dia nou al meu entorn clareja
y del cos meu tots els lligams s'esmunyen.
La vinguda sobtada d'aquest home
te confesso que m'ha arrencat d'un somni;
sa manera de ser y ses paraules-
talment m'han extranyat que més me trobo
ab mi mateix en torbadora lluita.

LA PRINCESA

Un amic que ha viscut distinta vida
de la nostra y en terres estrangeres
per molt temps, no pot ser que a la tornada
en els primers moments siga com era
als nostres ulls. Dins seu no hi ha mudança.
Viu ab ell alguns dies, y les cordes
s'aniran afinant fins que, triomfanta,
una bella harmonia les acordi.
Quan sabrà bé'ls afans que en tots els dies
que ha estat lluny has passat, té de posar-te
al costat del poeta que t'oposa
avuy com un gegant.

TASSO

En els seus llavis

l'elogi d'Ariosto m'ha dat joia,
en lloc d'ofendre-m. Ah! Com aconsola
el sabé que es glorificat un home
que apar als nostres ulls com un exemple!
Del cor en lo més íntim podem dir-nos,
si quelcom del seu mèrit pots guanyar-te,
també una part del seu renom te queda.
Oh, no! Lo que al més fons del cor m'entrava,
lo que fins ara l'esperit m'omplena,
són les figures d'aquell món, que, vives,

jamai cansades y ab avenç de monstre,
entorn d'un home gran damunt els altres
s'acoblen decidides y coronen
sa carrera, y aprop dels déus l'enlairen.
He escoltat desitjós y ab alegria
he oit els mots de l'home d'experiencia;
més ay, més ay! que, a mida que escoltava,
més y més m'enfonzava, y m'esglaiava
la por de fondre-m com se fon un eco
estrellant-se en les roques, por de perdre-m
com un ressò, com un no-res.

LA PRINCESA

Oh Tasso!

Ets tu mateix, que clarament senties
que l'hèroe y el poeta l'un per l'altre
s'afanyen y se cerquen l'un a l'altre,
y entre ells no deu posar-s'hi may l'enveja?
El fet mereixedor dels cants es magne,
prò es també bell de conservà al pervindre,
en dignes cants, la plenitut de l'obra.
Contenta-t de mirar la furienta
marxa del món desde aquest lloc que't dóna
aculliment, com si la mar guaitassis
tranquil desde la platja bondadosa.

TASSO

No fou aquí que, embadalit, vaig veure
quant magníficament se dóna un premi
a l'home valerós. Aquí arribava
quan era un trist donzell sense experiencia,
en uns moments que, festa sobre festa,
semblaven fer del poble de Ferrara
la preferida cort de gentilesa.
L'ampla explanada on l'adestrat coratge
anava a revelar-se la formava
un cercle com de temps la llum del dia
no tornarà a aclarir. Allí s'hi veyen
assegudes les dònnes més hermoses,
aixís com els triats dels nostres homes.
Assombrada corria la mirada
per 'quell aplec de nobles. Veus s'alçaven.
Els envià a tots ells la nostra patria,
la gentil terra rodejada d'aigues.
El més august consell que sobre'l mèrit
l'honor y la virtut jamay jutjava
el formen ells. Guaita-ls a tots: no'n trobes
ni un sol que del vehí s'avergonyeixi.
Y després van obrir-se les barreres;
els helms y escuts lluhien; renillaven
els cavalls que frisaven, y's movien
els escuders, sonaven les trompetes,
y cruixien les llances estellant-se,
y encertats helms y escuts l'espai omplien
de ressons. Y la pols envolquellava
en un instant l'honor del que vencia
y la vergonya del vençut que queya.
Deixa-m que tiri un vel damunt d'aquesta

visió que m'enlluerna, per no veure
en aquest bell instant ma petitesa!

LA PRINCESA

Si aquella noble gent y aquelles fetes
pel treball y la lluita t'enardiren,
a un temps mateix, oh Tasso, jo podia
ser-te un exemple viu de paciència.
Les festes que aponderes y en tals dies
cent llengües m'alabaren, y m'alaben
avuy desde molts anys, no les vaig veure.
En cambra silenciosa on sols gosava
a perdre-s un darrè ressò de joya,
sofria molts dolors, y la tristesa
dels pensaments encara'ls feya créixer.
Al meu davant volava la figura
de la mort, ab les ales desplegadas,
y me privava l'explay de la mirada
al món que eternalment va renovant-se.
Poc a poc va allunyar-se, y allavors,
com a darrera un vel, van apareixe-m
els colors de la Vida agradosos,
tot y sent tèrbols. Veya formes vives
moure-s graciosament altra vegada,
y, encara repenjada en mes donzelles,
per primera vegada abandonava
la cambra de malalta. Va acostar-se'm
Lucretia tota plena d'alegria
duent-te de la mà. En la nova vida
tu fores el primer qui'm sortí a rebre.
Molt vaig esperarçar per l'un y l'altre,
y l'Esperança ens es fidel fins ara.

TASSO

Y jo, ensordit pel torb de la gentada,
y cegat d'esplendors, mogut alhora
de més d'una passió, sense paraula
passava'ls corredors silenciosos
del palau, al costat de ta germana;
me trobava després dins de ta cambra,
on tu'ns aparegueres, agafant-te
al braç de dues dames. Quin va esser
aquell moment per mi! Perdó, Princesa!
Aixís com l'enartat per la folia
queda curat quan a algun déu s'acosta,
així mateix, de tota fantasia,
de vans desitjos y de malalties,
sols de guaitar-te als ulls, vareig curar-me.
Abans s'esgarriava la cobdicia
inexperta, entre mil objectes varis,
y ara, confós, dins meu mateix'entrava,
y coneixia aixís lo desitjable.
Talment en el sorral del mar amplíssim
se cerca en va una perla que amagada
dorm reclosa en el cor de la petxina.

LA PRINCESA

Un temps hermós va començar allavors,

y si no fos que un dia'l duc d'Urbino se'ns va endur la germana, en una llarga felicitat sens núvols ens haurien passat els anys; més ara, per desgracia, anyorem massa aquell esprit alegre, aquell pit ple de vida, aquell ingeni riquíssim de la dòna més amable.

TASSO

Bé prou que ho sé: desde aquell jorn en que ella va anar-se'n d'aquest lloc, cap altre't torna l'alegria completa. Quantes voltes se n'ha dolgut mon pit, y quantes altres al bosc tranquil li he dit lo que sofria! Ay! — exclamava. — Es la germana sola la que té'l goig, el dret de que la vulguin? No hi ha cap altre cor prou digne d'ella y de sa confiança, cap altra ànima que s'avingui ab la seva? Per ventura l'enginy y el riure franc són morts per sempre? Per més perfecta que ella fos, no queda altra cosa en el món? Perdó, Princesa! Llavors sovint en mi mateix pensava; en fer quelcom per tu, ben poca cosa, però quelcom, no ab paraules, sinó ab obres, y desitjava fer-ho per mostrar-te d'una manera viva'l consagrar-se secretament mon cor per ma Princesa! Més no vaig conseguir-ho, y masses voltes, obrant, t'adoloria sens saber-ho, a l'home que amparaves l'ofenia, lo que tu per desfer t'enguniaves, jo ho embullava, y, al moment que'm creya està més aprop teu, més lluny n'estava.

LA PRINCESA

Jamay he desoit lo que desitges, oh Tasso, y sé que prens com una tasca el fer-te mal a tu mateix. En comptes de ser com ma germana, que sab fer-se al viure de tot-hom, siga com siga, tu, després de molts anys, encara dubtes de que un amic t'entengui.

TASSO

Fes-me càrrecs!

Prò diga-m desseguit ont es un home una dòna a qui puga enrahonar-li francament, com ho faig ab tu mateixa?

LA PRINCESA

Al meu germà deuries confiar-te.

TASSO

Es el meu Príncep! Però perxò no't creguis que'l fer dalè de llibertat me tempti: l'home no ha pas nascut per esser lliure, y pel qui es noble no hi ha sort més bella que està al servey d'un príncep que ell honora.

Per mon senyor el tinc, y sé comprendre tot lo que abarca aqueixa gran paraula. Dec aprendre a callà quan enrahona y a obrar quan ell ho mana, y això encara que la raó y el cor el contradiguin.

LA PRINCESA

Mon germà no es aixís, y ara ab un altre amic prudent podras contà en Antonio.

TASSO

Ho esperava, y ja'n perdo l'esperança. Quan ric d'ensenyaments fóra-m son tracte, y el seu concell quan profitós mil voltes! Podria dir que té tot lo que'm falta; però, per més que'ls déus tots varen unir-se al volt del seu breçol per fer-li ofrenes, les gracies, per desgracia, no hi entraren, y a qui falten els dons d'aqueixes belles, ja'n pot tenir de béns, ja pot donar-ne, però en el seu pit ningú pot reposar-hi.

LA PRINCESA

Prò s'hi posa confiança, y això basta. Tot no pots reclamar-ho d'un sol home, y aquest compleix quan t'ha donat paraula. Deixa-l primer que com a amic te tinga: llavors arribarà on tu no arribis. Es precis que us uniu! M'enorgulleixo de dur ben prest a cap eixa bella obra. Però tu, com acostumes, no't rebelis! Hem tingut per molt temps a Eleonora, que es tant subtil y noble, y que la vida fa tant amable, y doncs tampoc ab ella t'has volgut acostar, com ho volia.

TASSO

T'he sigut obedient, sinó allunyar-me'n hauria fet, en comptes d'acostar-m'hi. Per amable que siga sa presencia, jo no sé pas com es, poques vegades he pogut explayar-m'hi, y, per més que ella té l'intenció d'acomentà als que tracta, l'intenció s'hi coneix, y això refreda.

LA PRINCESA

Pel camí que seguim no hi trobariem cap companyia, Tasso. Ens errariem per entremitg de solitaris boscos y silencioses valls; se mal-avesa com més va'l nostre cor, y té desitjos de l'Edat d'Or, que, no trobant-la a fóra, a dintre seu voldria fer reviuire, per més que siguen vans els seus esforços.

TASSO

Quina paraula has dit, Princesa meva! Que se n'es fet d'aquella Edat daurada que'ls cors anyoren vanament? Llavors

que'ls homes s'escampaven com ramades en goig complet damunt la terra lliure; llavors que un vell arbre que s'alçava sobre un camp ple de flors, a la parella de pastors amparava de bona ombra, y el plant més jove unia la brancada tendra damunt l'amor ple de desitjos; llavors que'l riu bla, que s'escorria clar y silenciós per la polida sorra, abraçava a la nimfa; quan per l'herba se perdia la serp esporuguida sense fer mal; quan valerós el jove feya fugir al faune castigant-lo; llavors que'ls aucells, volant pels aires, y les besties corrent valls y montanyes, deyen a l'Home: lo que plau, es lícit.

LA PRINCESA

L'Edat d'Or, amic meu, s'es allunyada: els bons tant solament ens la retornen. Y, si vols que't declari com jo penso: l'Edat d'Or ab que solen els poetes afalagar-nos, l'hermós temps me sembla que no fou pas mellor de lo que es ara, y, si aixís fou, avuy pot tornà a ser-ho. Encara's troben cors fets l'un per l'altre, y el goig d'aquest bell món se comparteixen; en la sentència, amic, una paraula s'ha cambiat: lo que convé, es lícit.

TASSO

Si un únic tribunal pogués formar-se d'homes honrats no més que decidissin lo que es convenient, aixís com ara cadascú creu que lo que an ell li es útil també ho es a tot-hom! Aixís se'ns mostra que aquells que són prudents y grans gaudeixen de benestar y tot els hi es lícit.

LA PRINCESA

Si vols saber del cert lo que convinga, fes-ne entre nobles dònnes la pregunta: an elles es a les qui més pertoca que siga convenient tot lo que passi. La decència rodeja ab sa muralla al tendre sexe, que un no res viola. On la moral regeix, elles són reines, y on l'insolència impera res hi poden. Y, si vols el parer de tots dos sexes, l'home vol llibertat, y pau la dòna.

TASSO

Ens moteges d'esquerps y d'insensibles?

LA PRINCESA

Això no! Més el vostre esforç s'endreça a béns llunyans, y obreu ab violència. Sou osats de tractà ab coses eternes, mentres nosaltres sobre aquesta terra

un sol bé copdiciem, per xic que siga, ab el desitg de que constant ens resti. Encara d'un cor d'home no estem certes que se'ns hagi entregat ab tanta ardencia. La bellesa, lo únic que vosaltres estimeu, es de pas, y lo que'n queda ja no atrau, y es aixís com cosa morta. Si al món hi havien homes que sabessin estimar lo que val un cor de dòna, que volguessin conèixer la riquesa de fidelitat y amor que pot guardar-se en el pit d'una dòna; si volia restar vivent a dins l'esperit vostre el record d'hores belles y contades; si'ls vostres ulls, tant penetrants a voltes, també poguessin travessar la glaça ab que'ns cobreixen anys o malalties; si'l possehir que deu portar la calma no us fes entrar l'enveja dels bens d'altri; llavors fóra l'albada per nosaltres y la nostra Edat d'Or festejariem.

TASSO

Me dius paraules que en mon pit despertem endormiscats neguits ab violència.

LA PRINCESA

Què vols dir, Tasso? Parla-m ab franquesa!

TASSO

Ja he sentit tractar abans, y aqueixos dies altra vegada, de que nobles prínceps volen la teva mà, que ja era cosa que devia esperar fins no sentint-t'ho. Lo que era d'esperar, ara es de témer, y voldriem poder posar-ho en dubte. Ens abandonarás, que es rahonable; més com ens ho pendrem, això ho ignoro.

LA PRINCESA

Per ara esteu tranquils: fins us diria que com avui podreu estar-ho sempre. Aquí m'hi trobo bé y me plau restar-hi; tampoc cap relació té d'allunyar-me'n; ja que voleu que estigui al costat vostre, m'ho provareu vivint ab harmonia, y feliça seré si ho sou vosaltres.

TASSO

Ensenya-m lo que pugui fer, Princesa! Tots els meus dies ane tu 'ls consagro. Quan, per fer-te alabança o dar-te gracies, se desplega 'l meu cor, llavors sento el goig més pur que puga sentí un home. Lo que s'acosta més a lo diví tu fores qui m'ho ensenyares. Com se distingeixen així mateix els semi-déus dels homes y l'alt destí es distint de la volença y del consell dels savis de la terra.

Deixen passar sota sos peus violentes
 les nuvolades com a lleus onades;
 ells no'n fan cas; no senten la tempesta
 que'ns volta de per tot y que'ns aterra.
 No arriba an ells el nostre clam y deixen
 que de gemecs y crits omplim els aires,
 petits y desvalguts com som nosaltres.
 Tu has sigut pacienta ab mi, Divina!
 Y, com el sol, bevia-s ta mirada
 les gotes de rosada dels meus parpres.

LA PRINCESA

Fa de molt bon entendre que les dames
 tractin de grat ab tu, que en els teus versos
 diversament exaltes el seu sexe.
 Sempre has sabut, ab gracia o valentia,
 amoroses y nobles presentar-les;
 y, si odiosa 'ns apareix Armida,
 son atractiu y amor no tarden gaire
 a tornar-nos-la amable.

TASSO

Lo que vibra
 en el meu cant ho dec tant sols a una!
 No es visió vagarosa que voleyà
 davant mon front, y, massa resplendent,
 a moments ve y se'n va de la meua ànima.
 El model de virtuts y de belleses
 mos propis ulls l'han vist, no es cap falsesa;
 lo que he format guiant-m'hi, viurà sempre.
 L'amor heroic ab que estimà Tancredo
 a Clorinda, l'humil y silenciosa
 fidelitat d'Herminia, la grandesa
 de Sofroni, y el sofriment d'Olinda,
 no són pas ombres que creà'l desvari:
 jo sé que són eternes perquè viuen.
 Y hi ha altra cosa que ab més dret mereixi
 el ser durable que'l secret d'un noble
 amor confiat al sagrat cant del poeta?

LA PRINCESA

Si vols, te diré un altre privilegi
 que aquest cant s'apropia a l'encoberta:
 ens va atrayent a poc a poc, nosaltres
 més l'anem escoltant, creyem entendre;
 lo que entenem no es just el reprovar-ho;
 y al fi aquest cant s'ampara de nosaltres.

TASSO

Quin cel entrobres davant meu, Princesa!
 Si de tant resplendor no'm torno cego,
 veuré una eterna joia, inesperada,
 que se m'acosta en mitg de llum gloriosa.

LA PRINCESA

Tasso, no digues més! Hi ha moltes coses
 que devem agafar-les ab prestesa,
 prò d'altres no podem fè'n-se-les nostres

sinó després de privació y desitjos;
 y, segons diuen, són d'aqueixa mena
 la virtut y l'amor. No te n'oblidis!

LA DIDA

ELS senyors Loisel eren un d'aquests ma-
 trimonis quasi pobres, però també
 quasi elegants, que's troben sobre tot a
 París: ell, professor d'una escola municipal,
 treballador, bon xicot, adorant la seva mu-
 ller; ella, filla d'uns petits comerciants, viva,
 intel·ligent y naturalment distingida. El
 marit tenia una alta paga de tres mil cinc-
 cents francs. Habitaven un senzill piset,
 sisè, prop de la plaça del Trono. A força
 d'enginy y de gust, ab no res, ab les ocasions
 y els *saldos* dels grans magatzems, ella, que's
 tallava ella mateixa els vestits, s'arreglava sos
 habillaments vistosos y frescos que tant bé
 sabia portar.

El saló, petit, estava ornamentat de
 treballs de dòna, y desde'l mes d'Abril s'hi
 veyen flors. Anaven al teatre quatre o cinc
 vegades l'any; y, els diumenges, alguna
 vegada al concert. Visitaven les exposicions.
 Feyen bones passejades per París o pels
 encontorns. Eren pacients, no s'amohina-
 ven per res y se divertien ab poca cosa.
 Esperaven, sense murmurar, els tranvies y
 les orenetes. Per curiositat infantil o per
 simpatia, gosaven de tota la riquesa y de
 tota l'elegancia de París. De la gran ciutat
 ne treyen tot lo que'ls oferia de divertiments
 no massa cars, y encara feien economies.

* *

Un dia la senyora Loisel se sentí mare.
 Això fou una gran alegria: poder tenir un
 fill! Ella'l criaria y pendria una minyone-
 ta... Començà a fer els volquers, y les hores
 passaven com hermosos somnis.

El part fou molt fadigós. Durant vinti-
 quatre hores la pobra dòna no feu més que
 cridar. Però quan li presentaren el seu fill
 tingué'l dolç y profon somris d'una tendre-
 sa infinida que totes elles tenen en aquell
 moment.

— Es hermós! — digué. — Li direm Jordi,
 y vui que sigui ben ditxós.

L'endemà's declarà una metritis. El metge digué que segurament la curaria, però que ella no podria criar l'infantó. Aquest era desnarit y el biberon li seria la mort. Calia pendre una dida a casa o bé donar-lo a criar a fòra.

Una dida a casa era cosa impossible: no se'n trobaria pas cap a menys de setanta francs al mes; ademés, el pis era massa petit y s'haurien de mudar. Y si la malaltia de la senyora Loisel s'allargava massa, haurien de pendre una minyona de més a més. Això era la ruina. Per altra part, l'infantó tenia necessitat de l'aire del camp.

Així, doncs, el senyor Loisel s'encaminà a una agència de dides, y en trià una de roja, plena y sapada, semblant-li que tenia bona figura. La Rosalia Boulard habitava un poblet de la Beauce, a vint llegües de París, tenia'l marit carreter, un noyet de vuit anys, y feya quinze dies que acabava de posar al món un altre noy.

Portava bons certificats firmats pel batlle y el rector.

La malalta, de totes passades, volgué veure la Rosalia.

— Ja tindrà força cuidado ab el nen?

La dida se desfé en protestes.

— Oh! Pot estar ben tranquila, senyora: me coneixen per tot el país. La senyora's pot informar... Més m'estimaria privar al meu fill: jo soc aixís. Quan se fa una cosa s'ha de fer com cal: no es veritat, senyora? Pobre petitó! Ja me l'estimo. Vol que'l faci mamar desseguida? Perquè, veu, la llet me fa mal.

La pobra mare's revingué, encara que una mica gelosa, de veure al seu Jordi mamar per la primera vegada y ab tanta ganeta.

A la Rosalia li donaren els volquers y li feren present d'un vestit nou de merino; la senyora també li donà un vestit d'ella que encara l'hauria pogut portar.

— Gairebé no l'he portat. Ja se l'arreglarà per vostè, dida. Vostè es més grossa que jo; però hi ha sacsons...

La Rosalia se desfeya en regraciaments.

— Oh! Ja veig ben bé que són bona gent. Endemés, no tinguin por.

Al moment de separar-se, la malalta besà la pobra figura groga y arrugada del petitet

Jordi ab un d'aquests petons llargs, sentits, ab el que féu passar tota la seva ànima. Y dugues llàgrimes li lliscaren a poc a poc galtes avall.

El senyor Loisel acompanyà la Rosalia a l'estació, y, quan fou de tornada,

— Decididament, — digué, — aquesta dòna té bona planta, y crec que cuidarà bé el nostre reyetó.

* *

La senyora Loisel, que havia quedat aclaparada ab la conversa ab la dida, seguí bastant malament els dies següents. La febra augmentà; tingué deliri; fins se temé una peritonitis. Per fi's curà; però quedà tant feble durant tant de temps, que's va veure obligada a no moure-s de casa. Y tant que hauria volgut anar a veure al seu fillet! Mentrestant li féu un bonic vestit de franela, ab biaixos de dibuix molt enrevessat, y ab roses y penjolls, y ho envià a la dida.

El marit de la Rosalia escrivia totes les setmanes. Sempre era la mateixa carta: «Poso la mà a la ploma pera dir-los que'l nen va seguint bé. S'ha reforçat molt: la senyora no'l coneixerà». Sempre reclamava un suplement pera comprar savó o sucre. «Tot s'ha encarit tant! No saben pas tot lo que's necessita pera criar un nen!»

Els senyors Loisel afegien cinc francs a la mesada de la Rosalia, y encara li donaven les gracies. Entretant ells començaven a veure-s apretats. La malaltia de la jova senyora havia costat molt. Ademés, havia calgut pendre una minyona. Tot això, junt ab la llarga convalecencia d'ella, els obligà a deixar el seu viatge pera un altre dia.

* *

Com hauria plorat la jova senyora si hagués sabut com tractaven al seu Jordi!

La Rosalia no era pas una mala dòna, però tenia un fill, y per aquest era per qui començava. Y quan en Fred s'havia atipat, ja no quedava gaire cosa pera'l petit parisenc. Aleshores li donava llet de vaca, alguna vegada agre (era'l mes de Juny), y més sovint encara, quan la llet anava massa cara, el farcia de platerades de sopes, més espesses de lo que era de raó.

Y encara això no es tot: com que la Rosalia era una bona mare (y la pobra ignorant), no tenia pas grans refinaments de consciència: trobava molt natural fer portar al seu fill els volquers y totes les coses boniques del petit Jordi. Quan l'hermós vestidet arribà, totseguit el posà an en Fred.

— Oh! Y que es hermós el meu reiet!

Y com en Jordi, volent, s'ens dubte, protestar contra aquesta injusticia, plorés desesperadament:

— Vols callar, parisenc? — li feya la Rosalia. — Totor, vés a passejar-lo a l'hort.

Això passava cada vegada que en Jordi cridava. Y en Jordi, mal alimentat, víctima d'una incurable diarrea, cridava sovint. «Es dolent!» deia la Rosalia, y confiava la criatura al seu altre xicot, en Totor. Però en Totor, sense tenir cap motiu pera sacrificar-se pera aquest petit malhumorat, el deixava tranquilament al peu d'un munt d'herba seca y se n'anava a jugar a bales ab els xicotots del poble. En Jordi tenia del tot l'aspecte dels pobres micos que en el Jardí de Plantes se veuen morir, a poc a poc, del pit. Mentrestant s'aguantava: el parisenc no volia morir.

* *

En fi, un dia que la jova senyora se trobava millor, ella y el seu marit agafaren el tren pera anar a veure en Jordi. Havent-se determinat tot de cop, no havien avisat a la dida.

El poblet de la Rosalia era a mitja llegua de l'estació que varen baixar. En mig de la plana immensa y llisa, sota un cel baix y gris, s'apilotaven aquells quatre casalots esparracats, mig colgats en llurs femers. A la senyora Loisel li semblà que'l seu fill encara era més lluny, estant en un país tant miserable.

Una vella asseguda al brançal d'una porta'ls indicà la casa dels Boulard.

A la mare se li nuà'l cor a l'entrar en aquella cambra de pagesos, impropia y nua, plena de fortor de formatges que se secaven; y quasi sentí un remordiment recordant el seu piset de París, ab el breçol que havien comprat per endavant y que no havia pogut servir. Y ella, que s'havia fet tantes ilusions d'aquest viatge!

En Fred s'estava assegut en sa cadireta en el recó de la llar, tot estarrufat ab els vestidets d'en Jordi. El parisenc s'estava a l'hort, baix la guarda d'en Totor, y per casualitat no cridava.

La senyora Loiset corregué cap an en Fred:

— El meu estimat! El meu menudet! Que es hermós el meu Jordi! Y que està gras! Sense'l vestit no hauria conegut may que fos el meu fill... Però, dida, per què li posa la roba bona per cada dia?

La Rosalia, d'una mirada, amidà la situació, y respongué ab seguretat:

— Ai! Senyora, està tant bé aixís! Apa! Fes una rialleta a la senyora... Es la teva mamà... Sembla mentida lo que's retira al senyor! No ho troba, senyora?

Y si l'Alfred Boulard, vermell, reventant de gras, se semblava an alguna cosa, era a una grossa botifarra ab un carabaçonet al cap-d'amunt.

El senyor Loisel s'ajupí sobre'l nen y digué a la seva muller:

— Déu meu! Jo no soc un mal pare; però, sabs?, no es pas d'allò bonic, bonic, el teu infant.

— Que no es bonic? Això es difícil de dir, — replicà secament la Rosalia ab un accent de convicció que li guanyà'l cor de la senyora Loisel.

— Y el vostre fill, dida? — preguntà la jove senyora. — Que no'l podriem veure?

— Oh! Es a casa de la seva avia, ab el seu germanet Totor... La bona dòna l'ha volgut veure... El tinc com si fos desmamat... No més li dono mamar una vegada al dematí y una altra a la tarda, perquè aixís el seu menut pugui tenir tota la llet...

— Però, dida: això no cal. S'ho podrien partir... Jo no voldria pas...

— Oh! No passi engunia de res... En Fred es fort... El veuran desseguida... Vostès hauran vingut per passar uns quants dies, veritat?

— No, dida: havem de tornar sens falta ab el tren de les sis.

— Aixís, pendran una mossada... Una truita... Després, tenim bon vi, bon pa... No poden pas dir que no...

La Rosalia sortí ab l'excusa d'anar a buscar ous. Trobà an en Totor a l'hort:

— Escolta, Totor: emporta-t el parisenc a casa l'avia... o allà on vulguis. Té'l biberon. Y no'l tornis fins a la nit. Si vens abans t'he de batre les cames.

Y se n'entrà ab un somris falaguer en el moment en que la senyora Loisel, embadalida davant d'en Fred, murmurava:

— Me fa la rialleta! Sembla que no'm tingui por! Diria-s que ja ho sab que soc la seva mare.

* *

Un mes després els senyors Loisel rebien una carta d'en Boulard participant-los la mort d'en Jordi: «Li havia agafat tot de sobte... Mentrestant se l'havia cuidat bé... La Rosalia caurà malalta...»

El petit parisenc havia tingut el destí inexplicable y espantós d'aquestes criatures que sofreixen y criden durant alguns mesos y que's moren després sense que s'hi hagi comprès re. Una nit no s'havia volgut dormir, no havia volgut ni les sopes ni'l biberon, y fins no havia volgut el pit de la Rosalia, l'àpat ofert massa tard. Els ulls convulsionats, rodaven ensenyant el blanc. Les galtes se tornaven terroses: agonisava. Després, cap al matí, en lloc de crits, sols havia gemegat dèbilment: quasi eren planys de persona gran. En fi, havia callat y no s'havia bellugat més. Sa mare fou ben feliç de no veure tot això.

* *

Plovia a bots y barrals quan els senyors Loisel arribaren al poble. La jova senyora, que plorava desde París, ja no podia més, tremolant sota la roba mullada, els ulls vermells sota'l vel.

La Rosalia, desde'l matí, havia enviat an en Totor, ab en Fred, a casa l'avia. Ella també plorava, y a fe que plorava de cor, y tant fort que la senyora Loisel corregué desseguida a abraçar-la.

Després la mare contemplà'l petit cadavre dintre'l breçol de jonc. Per la primera vegada en Jordi portava sa hermosa roba, tota embrutada per en Fred. Estava tant magre que esglaiava: les galtes semblaven de cera vella; el nas, afilat; els parpres, blancs; la boqueta entroberta, blanquinosa,

ab una mica de bromera al fons, era morada a les vores.

— Pobre menudet! Que cambiat està! — deia la pobra mare sanglotant.

El senyor Loisel se mirava'l nen mort, ab atenció, sense dir res. Li venia un dubte horrible...

— Vaja, — féu la Rosalia, — no se'l mirin més: això'ls fa massa pena.

De sobte, y sense prevenir-ho, entrà en Totor, portant an en Fred als braços com si fos un farcell.

La Rosalia's quedà com de cera. Y el sabatasses d'en Totor explicà que la seva avia estava malalta y que no'ls havia volgut.

Y en Fred, empolinat ab una de les gorretes d'en Jordi, envolquellat ab les seves robes, calçat ab les seves sabatetes blanques; en Fred, petant de salut; en Fred, aixerit y tot festós als braços d'en Totor, va posar-se a somriure an aquells senyors.

Y de sobte ho compregueren tot.

La senyora Loisel se menjava ab la vista a la Rosalia.

El senyor Loisel, aixecant els punys, s'abalançà cap a la dida, que, espantada, reculà cap a un recó de la cambra. Però ell se repensà. «Què'n treurem? No res. Ho negarà y no serviria de res esclafar-la.»

Y tornà a seure al costat del breçol, el cap cot y els braços penjant.

Y la Rosalia, sanglotant, s'arrossegava per terra ab un desfici de bestia...

* *

Vingué'l fuster, y després el capellà ab un escolà tot llardós, portant una creu vella y deslluïda que brandava sobre'l mànec.

Desconhorten aquests enterraments de criatures parisencques que devegades se veuen travessar els carrers solitaris dels poblets, arrossegant darrera la caixa, grossa com la d'un violí, un senyor y una senyora de dol, que passen tapant-se'ls ulls, anant a llençar un troç del seu cor a un recó perdut de cementiri, mentres els batedors curiosament els contempen passar desde'ls portals de les masies.

Quan caigué la primera palada de terra, la senyora Loisel, que en sa malaltia s'havia

oblidat del vell y únic petó que havia donat an en Jordi, llençà un crit:

— Ai! El meu fill! Viu no t'hauré pogut besar!

Tornant del cementiri, la Rosalia, inconscient, digué a la senyora Loisel:

— Quan tingui un altre nen ja pensarà en mi, veritat?

JULI LEMAITRE

CELEBRE SONET D'ARVERS¹

Mon cor té'l seu misteri, ma vida'l seu secret:
un amor eternal en un moment nascut.
L'he callat, ja que mai podrà ser satisfet.
Y la qui ha fet mon mal res d'ell n'ha sapigut.

Oh Déu! Jo hauré passat prop d'ella impercebut:
tot'hora al costat seu y, no obstant, solitari.
Y hauré fins a la fi seguit el meu calvari,
no havent res demanat y res havent rebut.

Y ella, malgrat que Déu tant bona l'hagi feta,
seguirà'l seu camí, sense sentir, distreta,
el murmurí d'amor que arreu l'envoltarà.

Fidel al dever, sens sospitar ma pena,
llegint eixa complanta, qui d'ella es tota plena,
dirà: «Qui es eixa dòna?» y res ne compendrà.

M. DE MONTOLIU, trad.

1) Arvers era un dels poetes del romanticisme francès del segle passat. Aquest sonet que publiquem aparegué'l primer cop en 1833, en el volum de poesies d'Arvers intitolat *Mes heures perdues*. D'aquest sonet va dir en Juli Janin: «Ce petit bouquet de myosotis traversera les siècles». Molt se va escriure sobre aquest sonet ab el fi d'averiguar qui podia ser la dòna qui l'havia inspirat. Avui se sab que'l poeta escrigué'l sonet pensant en la filla d'en Charles Nodier. Se suposa que, un cop casada, un dia que aquesta demanà al poeta uns versos pera'l seu album, Arvers hi escrigué aquest sonet, en gràcia del qual, segons frase de Sainte-Beuve, tots els seus pecats — y's diu que pecà bastant — li seran perdonats. Ara s'es celebrat el seu centenari, y ab aquesta ocasió'ls seus admiradors se reuniren el 22 del passat Juliol davant de la casa núm. 1 del carrer de Budé, a París, pera posar-hi una placa commemorativa ont hi ha esculpida l'efigie del poeta.

Ressenya de les tasques del darrer curs

Llegida en l'acte del repartiment de premis de les
«Escoles del Districte Segon»

Quan, tot fent via en llarga caminada, s'arriba a un punt desde'l qual s'ovira tot el camí recorregut, plau al viatger aturar-se una estona a contemplar, tot reposant, el bell panorama que s'extén a sa vista y pendre nou halè pera tirar endavant la jornada.

Nosaltres som ara en un d'aquests punts de nostra marxa educativa, y bé'ns es grat resseguir, mal que sia lleugerament y a grans gambades, el camí fet, y recordar els incidents que més sobressortiren en el transcurs d'ell. Iniciarem aixís una pràctica que pot ser de profitosos resultats temps a venir y que de totes maneres ajudarà a exercitar la memoria y desenrotllar nostre amor a l'ordre y afició a l'història dels aconteixements que més d'aprop ens atanyen.

La nova organització donada a les nostres Escoles, al començament d'aquest curs, convertint-les d'unitaries que foren durant l'anterior, en graduades, va permetre l'entrada de major número de deixebles, que ompliren tot seguit de sobres les cinc classes que les mateixes comprenen. El contingent de nous condeixebles augmentà naturalment l'animació y la vida que regnen sempre en aquesta casa y'ns portà a nosaltres novelles amistats d'aquelles que perduren y no s'obliden jamay. Ab lleugeres variacions, imposades per la necessitat de pendre ofici alguns y noves entrades d'altres, han continuat acudint els mateixos noys de bon principi, el nombre dels quals ha arribat a la ratlla de 130, excedint el límit previament marcat de 25 a cada grau o secció. En aquestes s'han donat les ensenyances ab la regularitat que tant favoreix la graduació al separar els alumnes per agrupaments de quasi igual nivell d'edat y d'instrucció; y de sos resultats y avenços ningú'n pot judicar millor que'l digníssim President de nostra Junta, Sr. Monegal, que'ls ha tocat en la setmanal visita que ab paternal sollicitud ha vingut fent-nos, premiant als bons, reptant als dolents, esperonant als poc desperts y tenint pera cada hu un mot d'encoratjament o de lloança.

Com a conseqüència dels esmentats avenços, y pera estímulo pera més endavant, hi hagué una repartició de premis abans de les festes de Nadal, que fou un obsequi delicat que'ns féu la benemèrita Junta, a la qual may podrem pagar degudament sos sacrificis per la nostra cultura y millorament social. Bé es veritat que, en concepte d'aital paga, no desitja de nosaltres més que apli-

ció y bon comportament; y això fem tots per manera de donar-li, fins al punt de que fou possible trencar la pràctica rutinaria de passar d'una classe a l'altra als noys que ho mereixin en temps fixo invariablement. Aixís, pel mes de Març tingué lloc aquest cambi, passant-se, en acte solemne fet davant dels professors y d'alguns pares que tingueren a bé concorre-hi, quatre alumnes de pàrvols a primer grau, quatre del primer al segon, quatre del segon al tercer, y quatre del tercer al quart.

A fi de completar la nostra instrucció ab una ensenyança de gran importancia, nostre benivolgut senyor Director prengué al seu càrrec, desde'l mes d'Abril, el donar-nos, als més avançats, una lliçó extraordinària de llengua francesa. Finalment, en el capítol de les ensenyances hem de fer-hi constar les excursions fetes a diferents llocs dels voltants de nostra ciutat, y molt especialment la visita als museus instalats en el Parc y la que férem a la grandiosa institució que pera la fundició de ferro y construcció de maquinaria sosté a la Barceloneta la societat anomenada «La Maquinista Terrestre y Marítima», aon vegerem les sorprenents operacions que fan aquells hàbils obrers ab un metall tant indomable com el ferro.

La data més memorable en la vida d'un noy es la de la Primera Comunió, y ho es encara més si va revestida de la brillantor que li dóna la companyia de bons amics y d'altres persones ab qui'l lliguen afectuosos llaços. La d'aquest any tingué tot l'esplendor que li donà'l nombre ja considerable de 19 alumnes que la celebraren. Obligat per ses moltes ocupacions, no pogué preparar-los, com ho feu l'any anterior, el reverent Mossèn Font y Sagué, y vingué a substituir-lo Mossèn Venanci Torramilans y Vila, virtuós sacerdot que's conquistà tot seguit l'estimació de tots per ses bellés qualitats, y complí sa tasca ab un afecte y sollicitud admirables. Vingué'l dia 7 de Juny, y tots recordareu la corprenedora ceremonia y la sentida plàtica per ell eloqüentment pronunciada. Qui li havia de dir que havia de ser el darrer acte de la seva vida! Quina dolorosa sorpresa'ns causà a tots l'endemà la notícia de sa mort sobtada! Poc podien preveure'ls que rebien d'ell les Sagrades Formes que al cap de dos dies, hora per hora, anirien al seu enterrament! Trista fragilitat de l'humana naturalesa!

Ufanós rebrot de les Escoles, y un de sos millors timbres de gloria, es l'Orfeó infantil que du llur mateix nom. Ab ell hem extès per tot Barcelona la fama d'aquesta nostra institució de cultura y sempre'ns ha proporcionat boniques ocasions de donar-nos a conèixer y bella cullita d'aplaudiments. Ja'l dia primer d'Octubre, la sessió inaugural del curs celebrada en

aquest mateix teatre, hi prengué l'Orfeó part principal; puix, combinat ab exercicis gimnàs-tics, recitació y execució d'obres dramàtiques, complagué ab seguretat a la distingida concurrència, que premià ab sorollosos aplaudiments la nostra bona voluntat. Pocs dies després portàrem el ressò de nostres cants a la festa escolar del col·legi de «Jesús, Maria y Joseph», de Sant Andreu de Palomar, y més tart cooperàvem ab l'«Orfeó Canigó» y el «Círcol Musical Bohemi», a un concert benèfic organiat en el Teatre de Novetats pel «Patronat de Catalunya pera la lluita contra la Tuberculosis». El dissabte de Pasqua es la nit tradicional de les caramelles y nosaltres rendírem tribut a tant joyosa costum, fent sentir les nostres cançons a casa de l'honorable protector de les Escoles, D. Joseph M.ª Valls y Vicens, al Teatre Principal, ocupat per nombrós públic, a la «Liga de Defensa Industrial y Comercial» y al «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Industria», obtenint a tot arreu encoratjadors aplaudiments y presents ben estimables.

Els dignes patricis que començaren aquí llur tasca educadora volen escampar-la cap al Districte Sisè, y, mercès al concurs d'altres ilustrats catalans, estan a punt de veure fructificar la llevar allí sembrada. Pera ajudar-hi a mida de nostres forces, férem, el 10 de Juny, en el local de la societat «Fivaller», una festa destinada a posar de relleu als ulls d'aquells vehins els beneficis de l'ensenyança catalana que ells van a implantar. Y, per últim, altra vegada contribuïrem a socórrer als pobres tuberculosos en el festival que, ab motiu del Congrés d'Higiene, se celebrà la revetlla de Sant Pere en el Palau de Belles Arts.

A tant xamós Orfeó li faltava una senyera que'l conduís a rebre'ls llors que se li prodigaven. Però no ha passat gaire temps sense tenir-la, y per cert que es ben rica y esplèndida. N'hi ha prou ab dir, pera conèixer si serà bonica de forma, que la projectà l'eminent arquitecte don Lluís Domènech y Montaner, y si serà pulcre son brodat y ben deixada la seva confecció, que sortí de les mans de la gentil senyoreta D.ª Concepció Vallescà y altres de ses dignes companyes. El treball d'elles no es pagat a cap diner y sols el compensa la gratitud que sentim tots en nostres cors per tant senyalada ofrena. Aquestes mateixes manifestacions les feu, en nom de nostra Junta Directiva, dels professors y de tots nosaltres, una comissió d'alumnes que'ls entregà un pergamí policromat en penyora d'agrahiment.

No podia tenir aquesta hermosa senyera diada més a propòsit que la tingué pera estrenar-se. Ho fou en la grandiosa y memorable festa d'homenatge de la Solidaritat Catalana, y en ella

s'emportà les mirades de la gentada reunida ab tal motiu en les amples vies de nostra ciutat.

No hem d'acabar aquesta ràpida ressenya de les tasques del darrer curs sense fer esment d'algunes visites que han honorat les nostres Escoles. Fou la primera la del allavors Delegat regi de Primera ensenyança, D. Pere Grau Maristany, qui, si bé no pogué fer-se càrrec de la marxa de les classes per no estar encara obertes, al venir el dia 29 de Setembre, digué, ab sa natural eloqüència, la satisfacció que li produïren les paraules ab que'l saludàrem y alguns dels cants que en son obsequi varem executar.

Una altra persona ben respectable per sos esforços a favor de l'art català, D. Lluís Graner, vingué més tard a veure-ns y'ns donà llavors ocasió pera remerciar-li ses atencions a l'oferir-nos com a premi a nostra aplicació franca assistència als hermosos espectacles y audicions que donà durant tot l'hivern al Teatre Principal, y que molt agradosamente acceptàrem.

Han sigut durant l'any visitades nostres classes per llorejats poetes com D. Joan Maragall y Mossèn Costa y Llobera, per distingits filòlegs com Mossèn Alcover y per altres enlairades personalitats de Catalunya y de fóra.

Veus-aquí senzillament anotades les diverses fases de nostra vida escolar en el curs que avuy acaba: de llur lleugera enumeració ne deduireu fàcilment tres conseqüències ben vistents. La primera, que hem fet tot lo possible pera lograr colocar nostres Escoles al lloc honorós que l'entusiasme de nostres protectors y'ls afanys de nostres Mestres les hi tenen senyalat en la cultura del poble català; la segona, que, sense deixar may endarrera l'instrucció y educació, hem portat, en la mida de nostres febles forces, nostre gra de sorra a tota iniciativa de trascendencia social; y, tercera, que no sols ens coneixen ja, en aquest Districte Segon, sinó que hem escampat la nostra anomenada a llunyans indrets y som ja coneguts y considerats per homes de sà criteri y inteligencia privilegiada.

Això hem lograt en dos anys, dels quals el primer no fou gairebé res més que un modest ensaig. Confiant que Déu no deixarà de guiar nostres passos, esperancem pera l'avenir bell esplet de xamosos fruits que enriquiran la noble hisenda de nostra ben aimada patria catalana.

E. G. Y H.

Tip. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20, Barcelona

LA SALUT DELS NENS

S'OBTÉ USANT ELS

Granulinos Serra

A BASE DE LACTE-POSPAT DE CALÇ QUÍMICAMENT PUR

Els **Granulinos Serra**, per la seva elaboració, constitueixen un dels millors reconstituyents de l'infantesa, y, per sa confecció y forma de confits, que'ls dóna l'aspecte d'una llepolia, els nens mateixos els demanen ab veritable afany.

DESPATX:

PELAYO, 9. = BARCELONA

ANEMIA,

clorosis, esllanguiment, pobresa de sang, desarreglos periòdics, palpitations nervioses, desvaneixements, debilitat per l'excés de treball mental, agotament per perdues humorals, se curen aviat ab la

Hemoglobina Líquida Dr. Grau

Demansi en les farmacies. - Depòsit: Grau y Bufill, Campo Sagrado, 24

FIGUERAS

TAPIOQUES Y PURÉS
SUPERIORS
A TOTS ELS EXTRANJERS

FERNÁNDEZ Y CARBONELL

PROVEHIDORS DE LA CASA REIAL

Rambla de Canaletes, 1. - BARCELONA

MATERIAL PERA FOTOGRAFIA

MONOPOLI EXCLUSIU DE L'IMMILLORABLE

Paper celoidina mate Satrap

DE L'IMPORTANTÍSSIMA CASA SCHERING, DE BERLÍN

DEPOSITARIS de tot lo que produeixen les cases:

GOERZ.	de Berlin	↓	EASTMAN	de París
ZEISS	de Jena	↓	POULENC	de París
GAUMONT	de París	↓	AGFA	de Berlin
RICHARD.	de París	↓	LUMIÈRE	de Lyon

Etc., etc.

Papers al carbó, senzill y doble transport

Carbó velours Artigue y a la goma bicromatada Höcheimer

SUCURSAL-LABORATORI A MONTSERRAT